

29. oktober 2017, Bots- og bønnedag.

Prekentekest: Lukas 13,22-30. Lesetekst: Jer 18,1-10.

Er det en sammenheng mellom det vi gjør, og det Gud vil gjøre med oss?

Vi diskuterte spørsmålet i husgruppa som gjør tjeneste som gudstjenesteteam i dag. Vi ble ikke ferdige med det. Det var et vanskelig spørsmål, og i lys av Lutherjubileet og understrekningen av *nåden*, så blir vi fort litt tvilrådige: Er det da ikke av nåde vi blir frelst, ved tro, (Ef 2,8) slik Luther understreket, eller blir vi dømt etter våre gjerninger? Betyr det at vi ikke kommer inn i himmelen likevel? Må vi spørre som den personen som henvendte seg til Jesus; *Herre, er det få som blir frelst?* Det er jo et logisk spørsmål som Jesus mer eller mindre bekrefter når han sier *Kjemp for å komme gjennom den trange dør! Mange skal forsøke, men ikke klare det.*

Tone i husgruppa syntes dette var en forferdelig tekst, og det er det lett å være enig i ved første øyekast. Det gis ikke mye håp her, gjør det vel?

Jeg på min side, hevdet og hevder fortsatt, at dette er en av de mest *inkluderende* tekstene i bibelen, for hører vi etter hva Jesus

sier, så *opphever* han jo alle grenser, i alle fall alle *geografiske* grenser: Frelst blir ikke de som hører til ett bestemt land eller nasjon. Du trenger ikke å være jøde, slik de fleste av Jesu tilhørere var. Nei, her er det åpent for alle: *Fra øst og vest og nord og sør skal mennesker komme og sitte til bords i Guds rike*, sier Jesus! Øst og vest og nord og sør – i datidens terminologi betydde det at mennesker fra alle verdens land og nasjoner skulle få komme inn i Guds rike. *Her er ikke jøde eller greker*, som Paulus senere sa det (Rom 1,16-17). *Dere* hører vel også hvor inkluderende denne teksten er?

Men likevel ikke, for det stilles krav her. Riktignok stilles det ikke krav om tilhørighet til et bestemt land eller ett bestemt folk, men til **hvordan vi lever**. *Bort fra meg alle dere som gjør urett*, sier Jesus: Det hjelper ikke at dere mener dere kjenner meg, jeg kjennes ikke ved dere, for dere gjør urett.

Teksten likner på liknelsen noen kapitler senere hos Lukas, om den rike mannen som hver morgen skrittet over den fattige Lasarus som lå utenfor døren hans (Luk 16,19-31). Da de begge var døde, oppdaget den rike mannen at han var havnet i dødsriket, mens Lasarus lå i Abrahams favn. Den rike mannen fikk klar melding om at det var for sent for ham å komme til

himmelen, for han hadde ikke brydd seg om Moses og profetene som tydelig hadde advart mot å trække på de fattige. Den rike mannen hadde gjort urett, og derfor havnet han der han var. *Da skal dere gråte og skjære tenner, for dere skal se Abraham og Isak og Jakob og alle profetene samlet i Guds rike, mens dere selv er kastet utenfor*, sier Jesus i dagens fortelling.

Med andre ord: De – eller vi – som var flasket opp med Guds ord og likevel ikke fulgte Guds bud, er det lite håp for.

Wenche i husgruppa trakk parallellen til domsprofetien i Matteus 25 om hvordan Menneskesønnen når han kommer tilbake, vil skille mellom de som gjorde godt mot andre, og de som ikke gjorde det. *Det dere ikke gjorde mot en av disse mine minste, har dere heller ikke gjort mot meg*, sier Jesus. (Matt 25,45)

Dette var kanskje litt nedslående, men Bots- og bededag er ikke ment som en dag som skal gjøre oss nedtrykt og redde! Den har sitt historiske utspring allerede i middelalderen, ble videreført etter reformasjonen og lovfestet i 1625 i Danmark-Norge.

Tankegangen var at krig og pest og dyrtid måtte være Guds straff for synd. Dermed var det bare én ting å gjøre: å vende seg om i anger, tre inn for Guds trone og be om tilgivelse. Tanken

om at Gud kan straffe et helt folk kollektivt, har sitt bibelske grunnlag blant annet i profetien vi har hørt i dag, der Jeremia sier at Gud vil gjøre med Israels ætt som pottemakeren med det mislykte karet, han vil forkaste det og kna det og lage et nytt kar. Det er noe ganske brutalt i bildet. Å bli forkastet og knadd om igjen, gjør nok vondt, på samme måte som det må være vondt for et folk å bli forkastet og knadd.

Jeg synes det er et poeng at Bots- og bønnedag *ikke* har fokus på oss som individer og alt vi måtte finne på av synd som enkeltpersoner. Den slags kan vi bruke resten av året til å tenke på, om vi vil. *Denne ene dagen* handler derimot om oss som *kollektiv*, som kirke, kanskje, eller som nasjon: Hva har vi som fellesskap gjort som har skadet vår neste, hvordan har vi forsømt å gjøre det gode? Og hva kan vi i så fall gjøre – som fellesskap, som kirke, som nasjon – for å gjøre det godt igjen? Det er et stort spørsmål – et spørsmål som fort blir tolket politisk. For når vi spør etter hvordan vi fungerer og handler som et fellesskap som skader andre, hva kommer *dere* på da? Jeg tenker veldig fort på menneskeskapte klimaendringer hvor Norge bidrar med sin olje- og gassutvinning. Jeg tenker også på hvordan handel mellom u-land og i-land ofte blir ført på en slik måte at u-

landene blir utnyttet. Jeg tenker på hvordan vi beskytter oss mot flyktninger ved å føre en streng asylpolitikk. Det er i det hele tatt en rekke områder som er gjenstand for politisk behandling hvor noen mennesker helt klart blir skadelidende – kanskje fordi vi vil berge oss selv og våre egne privilegier. Synder vi som nasjon mot Guds bud om å elske vår neste og vise barmhjertighet mot dem som lider? Og hva skal vi i så fall gjøre med det?

Hvis dere er som meg, så er det lett å bli tatt av avmaktfølelsen: Hva skal lille jeg gjøre med dette? Men heldigvis er ikke alle som jeg. Heldigvis er det mange som lar seg vekke, som melder seg inn i et politisk parti eller en organisasjon og arbeider innenfor demokratiet vårt for å skape endringer. Jeg heier på alle som engasjerer seg i samfunnet. Det nytter i hvert fall ikke å sette seg ned med hendene i fanget. Som kristne kaller Gud oss til å kjempe for de svake, de fattige og undertrykte – og for vår egen fremtid – i dette samfunnet hvor vi lever. Men kanskje må vi først *vekkes* gjennom en Bots- og bønnedag som i dag, for å skjønne at vi har et kall til å forandre. «Finn deg en sak!» sa *Helen* i husgruppa.

Det kan synes litt uoverkommelig å skulle kjempe for rett og rettferdighet sånn *i stort*, men i husgruppa ble vi fort enige om at

det alltid starter med en selv. *Roald* sa det slik: «Man kan gi et lite avtrykk av seg selv ved å avse litt tid og krefter til noe som er større enn deg selv, til noen som trenger det.» Og selv om man kjenner at man ikke har tid og krefter til særlig mer enn sine aller nærmeste, ja, selv om en kjenner at en i perioder har nok med å holde hodet over vannet, da er det også ok. Jeg tror at Gud har gitt oss et kall til å gjøre det gode, men det er du selv som må definere hva du har krefter og evner til akkurat nå.

Jeg spurte innledningsvis: Hva er sammenhengen mellom *det vi gjør*, og det Gud vil gjøre med oss? Bibeltekstene er tydelige nok: Det *er* en sammenheng. Vi *skal* faktisk dømmes etter hva vi har gjort eller hva vi har forsømt. Dommen er reell, og jeg tror både du og jeg er fullt i stand til å felle dommen over oss selv allerede her og nå. Vi trenger ikke å vente til dommedag! Jeg vet godt om mine synder. Du kjenner sikkert dine. Men er det da få som blir frelst? Hva med nåden, som Luther var så opptatt av? Poenget er at **dommen og nåden er to sider av samme sak**. Først når vi forstår hva vi har gjort galt, kan vi be om tilgivelse. Nåden er uten grenser: Alt kan vi legge frem for Gud. Alt vi angrer på kan vi komme til Jesus med. Når vi gjør det, slår nåden inn med full kraft: Alt blir tilgitt. Vi kan starte på

nytt. Det er som med leiren i pottemakerens hånd: Når karet blir mislykket – og slikt skjer – knar den store pottemakeren oss om igjen. Det kan være tøft å bli knadd, men så begynner han på nytt. Et nytt kar blir til på dreieskiven, slik han vil ha det. Dette er nåde: Tøff kjærlyghet, men vi blir nye mennesker.

I dag skal vi feire nattverd og vi skal ha bønnevandring.

Nattverden er nådens sakrament. Vi mottar Guds tilgivelse og fred, og vi får en ny start. Når du etterpå går bønnevandring, utfordrer jeg deg til å lytte etter Guds stemme: Blir du minnet om noe du kan gjøre mot din neste, noe som kan være til hjelp? Er det en sak du kan engasjere deg i? Har du talenter som du kan bruke og som kommer andre til gode? Vi må starte i det små, med oss selv. Det er en god start.

La oss så trøste oss til Guds nåde som stadig overrasker. Og la oss reise oss og bekjenne vår hellige, håpefulle tro.